

## Akıl ile Kalem

Selçuk Demirel'in çizgilerini sevmek mümkün mü? Onun resimlerine bakarken kendimizi olduğumuzdan daha akıllı bulduğumuz için severiz Selçuk'un çizgilerini. Yüzümüzde beliren gülümseme hicvetmenin, başkalarının zayıflık ve kusurlarını ortaya dökmenin sevinci değildir. Dünyayı akılla görmenin, Selçuk Demirel'in çizgilerine bakarken zeki olabilmenin memnuniyetini verir bize.

Akıl Selçuk Demirel'in çizgi âleminin başlangıcında yer aldı hep. Tıpkı bir edebi-felsefi metni izler gibi aklın bir başlangıç olduğunu biliriz. Resmin odak noktası olan akıl –resimdeki kafa-beyin–, resmin diğer köşeleri, uzaktaki ufuk çizgisi, ağaçlar, sokaklar, evler ve diğer her şeye ilişkin bir tutum alır. Gözümüz resmin, düzenlemenin kenarlarındaki şeylerle meşgulken, aklın her şeyi sorun ettiğini, her şeyin de aklın bir sorunu hatta uzantısı olduğunu da kavrarız. Batı felsefesi tarihinin kalbinde yatan akıl-dünya ikiliği, bu çözülmez gerginlik, bizi gülümseten genel bir manzara halini alır. Bu yüzden Selçuk'un resimlerine bakma zevki, teselli edici bir rahatlık da verir bize.

Bize akıllı olduğumuzu hissettiren çizginin başlangıcındaki akıl da resmeden bir akıldır. Çizgi kalemin, kalem elin ve gövdenin, gövde de çizmekte olduğu merkezdeki aklın bir uzantısıdır. Böylece daire tamamlanır ve çizgi, resmettiğini bilen bir aklın çizgisi olur: Resmettiğini bilen akıl da aynı mantıkla kendi aklının içini gösteren bir resim olur. Selçuk Demirel'in pek çok resminde gördüğümüz kafanın içindeki dünya, o kafanın içinde yer aldığı dünyanın bazan bir sorunu, bazan bir sonucu, bazan tam karşıtı, bazan da kurnaz bir aynasıdır. Resmin merkeziyle kenarları arasında gidip gelen gözlerimiz bu ilişkiden zevk alır. Ressamın da bizim bu ilişkinin şakalarından, tutarsızlığından, çelişkilerinden zevk almamızı istediğini anlarız.

Akıl ile dünya arasındaki bu sert ayrımı ressam bize huzur veren kediler, iyi yüzlü, tanıdık insanlar, aileler ve durumlarla yumuşatır... Eğitici, yol gösterici tutumdan Selçuk Demirel'in resimlerini koruyan asıl şey çizginin rahatlığı, fırçanın resimde hissedilmesi, ressamın fırça vuruşlarını bize göstermesidir.

Bu eğilim Selçuk Demirel'in son yıllardaki resim ve çizgilerinde cesaretle öne çıktı. Artık bu resimlere bakarken aklın merkezde olduğunu hemen görmüyoruz; bunu fırça vuruşlarından, fırçayı harekete geçiren aklın hareketlerinde hissediyoruz. Bu son döneminde Selçuk bize aklın kalemi tutan fırçada –elde–, eli hareket ettiren kafada olduğunu değil; *fırçanın ucunda* olduğunu hissettiriyor. *Başka Bir Yerde*'nin figürleri, fırça vuruşlarıyla aklın egemenliğinden kurtulan insanların özgürlüğünü hissettiriyordu bize. Fırçasına güvenen, fırça darbelerinin rastlantısal güzelliğini kabul eden bu tutumu seviyor ve onu daha ressamca buluyorum.

*Defile* fırçanın keyiflerine ve yüzeylerin özgürlüğüne daha da çok sesleniyor. Bu resimlere bakarken, biz resimseverlerse ressamın ressamca zekâsıyla çözüp bitirdiği bir anlamdan daha başka bir şey anlıyoruz. *Defile*'nin eğlenceli, zengin ve renkli şahsiyetleri, düşünceli insanlar ya da düşünsel bir soruna düşmüş bildik kişiler değil artık. Bu kitaptaki resimler bize yüzeylerden, kumaşın ve süslemenin zekâsından zevk almamız gerektiğini hatırlatıyor. Oscar Wilde, bir keresinde, "Ancak yüzeysel olanlar, yüzeylerle yetinmezler," diyerek dünyaya akıllıca bakmanın, dünyanın mantığını kavramakla bitmeyeceğini sezdirmişti. Selçuk Demirel'in fırçası şimdi bu akıllı yüzeylerin peşinde...

Orhan Pamuk  
İstanbul, Eylül 2013